

NPM

Obvodné oddelenie Policajného zboru Stará Ľubovňa a Ľubotín Správa z monitoringu národného preventívneho mechanizmu

Adresa zariadenia: OR PZ SL, Okružná 25, 064 01 Stará Ľubovňa
Dátum vykonania návštevy: 8. apríl 2024
Dátum vydania správy: 26. jún 2024

JUDr. Róbert Dobrovodský, PhD., LL.M.
Verejný ochranca práv

01	Úvod	3
01.1.	Systematické návštevy a ich účel	3
01.2.	Priebeh návštevy	4
01.3.	Právna úprava	4
02	Zistenia	5
03	Prehľad odporúčaní	9

01 ÚVOD

01.1. SYSTEMATICKÉ NÁVŠTEVY A ICH ÚČEL

Od 1. mája 2023 plní verejný ochranca práv úlohy národného preventívneho mechanizmu (ďalej len „NPM“) podľa Opčného protokolu k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (ďalej len „OPCAT“)¹. Na základe tohto mandátu vykonáva monitorovací tím NPM systematické návštevy miest, kde sa nachádzajú alebo sa môžu nachádzať osoby obmedzené na slobode. **Monitoring vykonávaný ako súčasť NPM má preventívny charakter, jeho účelom je pôsobiť do budúcnosti a zvyšovať štandard podmienok, v ktorých sú držané osoby obmedzené na slobode.**

Systematické návštevy podľa OPCAT sa vykonávajú zásadne neohlásene. Podľa platnej právnej úpravy sa pôsobnosť verejného ochranca práv pri výkone úloh NPM vzťahuje taktiež na celý policajného zaistenia a určené priestory.²

Systematická návšteva NPM sa začína úvodným rozhovorom s vedením zariadenia a pokračuje súkromnými rozhovormi s osobami obmedzenými na slobode, príslušníkmi Policajného zboru alebo inými osobami, ktoré si monitorovací tím vyberie. Počas monitoringu policajných cieľ sa členovia monitorovacieho tímu NPM zameriavajú najmä na zaobchádzanie s osobami obmedzenými na slobode, vrátane používania donucovacích prostriedkov, materiálne podmienky a spôsob realizácie práv a povinností osôb obmedzených na slobode. Monitoring policajných cieľ tiež zahŕňa prehliadku priestorov, pozorovanie, vyhotovovanie fotodokumentácie a nahliadanie do spisov.

Po skončení návštevy, doplnení potrebných podkladov a v prípade potreby na základe následnej komunikácie so zainteresovanými orgánmi verejnej moci a inými aktérmi, vydáva verejný ochranca práv závery, správy a odporúčania, vrátane osobitnej správy o priebehu a výsledkoch návštevy zariadenia.³

Finálnu verziu správy z vykonanej návštevy zašle kontrolovanému subjektu s lehotou na jeho vyjadrenie, pričom očakáva, že zariadenie sa k správe vyjadrí a uvedie, či navrhované opatrenia akceptuje a zrealizuje, resp. navrhne alternatívne opatrenia a možnosti ich realizácie.

V prípade potreby si môže vyžiadať vyjadrenie doplňujúceho charakteru. Ak bude odpoveď zariadenia považovať za nedostatočnú, obráti sa na nadriadený orgán alebo v prípade, ak nadriadený orgán neexistuje, priamo na vládu Slovenskej republiky. O svojich zisteniach môže informovať aj verejnosť, resp. v zariadení vykonať kontrolnú návštevu.

¹ § 3 ods. 2 zákona č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov.

² § 3 ods. 3 písm. c) zákona o verejnom ochrancovi práv.

³ § 22a ods. 1 zákona o verejnom ochrancovi práv.

Anonymizovanú správu z návštevy zariadenia (s výnimkou mien osôb poverených vedením zariadenia), ako aj stanovisko zariadenia k zisteniam verejný ochranca práv uverejní na webovej stránke Kancelárie verejného ochrancu práv.

01.2. PRIEBEH NÁVŠTEVY

Neohlásená návšteva Obvodného oddelenia Policajného zboru Stará Ľubovňa a Obvodného oddelenia Policajného zboru Ľubotín (ďalej aj „OO PZ Stará Ľubovňa“ a „OO PZ Ľubotín“) sa uskutočnila dňa 8. apríla 2024. Návštevy sa zúčastnila právnička Mgr. Martina Vavreková.

Po úvodnom rozhovore s riaditeľom Okresného riaditeľstva PZ v Starej Ľubovni (ďalej aj ako „OR PZ v Starej Ľubovni“) a so zástupcom riaditeľa Obvodného oddelenia PZ Stará Ľubovňa (ďalej aj ako „OO PZ Stará Ľubovňa“) sa právnička NPM zamerala na kontrolu materiálnych podmienok v celách policajného zaistenia (ďalej aj ako „CPZ“), ako aj v určenom priestore, na dĺžku umiestnenia osôb obmedzených na slobode v týchto priestoroch a na používanie donucovacích prostriedkov. V určenom priestore ani v celách policajného zaistenia sa v čase návštevy nenachádzali žiadne osoby. Právnička NPM si priamo na mieste vyžiadala prehľad zaistených osôb za posledných šesť mesiacov a spisovú dokumentáciu k niektorým vybraným osobám. Následne navštívila taktiež OO PZ Ľubotín, ktoré však nedisponuje CPZ ani určeným priestorom, vyžiadala si tak len úradné záznamy k použitiu donucovacích prostriedkov. Oceňujeme poskytnutú súčinnosť a ústretový prístup príslušníkov PZ prítomných na oboch navštívených oddeleniach.

01.3. PRÁVNA ÚPRAVA

Základná právna úprava práv a povinností osôb umiestnených v celách policajného zaistenia a materiálno-technických štandardov je obsiahnutá v zákone o Policajnom zbore.⁴ Na podzákonnej úrovni je to nariadenie Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 92/2015 o celách policajného zaistenia v znení neskorších predpisov. Určené priestory upravuje rovnako zákon o Policajnom zbore, avšak materiálne podmienky týchto priestorov upravené nie sú na zákonnej ani podzákonnej úrovni. Na zabezpečenie jednotného postupu príslušníkov Policajného zboru pri aplikácii ustanovenia zákona o policajnom zbore týkajúceho sa určených priestorov vydal prezident Policajného zboru príkaz zo dňa 9.3.2023.

Pri posudzovaní podmienok v policajných celách a zaobchádzania s osobami zohľadňuje NPM aj medzinárodné štandardy a odporúčania. Ide najmä o všeobecné štandardy a správy z návštev Slovenskej republiky Európskeho výboru na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (ďalej len „Výbor CPT“) a judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva.

⁴ zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov.

OO PZ Stará Ľubovňa**Materiálne podmienky**

Určený priestor

Cela policajného zaistenia

Cela policajného zaistenia:
sanitárne zariadenie

OO PZ Stará Ľubovňa je oddelenie disponujúce jedným určeným priestorom, ktorý je umiestnený na prízemí vedľa miestnosti pre stálu službu. V suterénnych priestoroch sa nachádzajú štyri dvojlôžkové cely policajného zaistenia. Z tvrdenia zástupcu riaditeľa OO PZ Stará Ľubovňa vyplýva, že do cel policajného zaistenia sa spravidla umiestňuje len jedna osoba, keďže ich rozmery nie sú v zmysle medzinárodných štandardov⁵ dostačujúce pre umiestnenie dvoch osôb. V prípade, ak sa na oddelení nachádza väčšie množstvo osôb, premiestňujú sa do cel policajného zaistenia v Poprade a v Prešove. Stáva sa však, že na oddelenie privádzajú osoby z okresu Kežmarok, keďže v okrese Kežmarok sa nenachádzajú CPZ, čo spôsobuje kapacitné problémy.

Určený priestor nachádzajúci sa na prízemí pôsobí rozľahlým dojmom, miestnosť je dostatočne presvetlená vďaka veľkému oknu v zadnej časti miestnosti. Nachádza sa tam čalúnená lavička a kovové držadlá zabudované v stene. Tieto sa podľa tvrdenia zástupcu OO PZ Stará Ľubovňa nevyužívajú a plánujú sa z určeného priestoru odstrániť, svojím účelom však prípadne môžu slúžiť na pripútanie osoby k predmetu. Priestor je monitorovaný kamerovým systémom. Systém na privolanie pomoci, tzv. hláska, sa v určenom priestore nenachádza. V prípade, že osoba potrebuje použiť toaletu, môže o to priamo požiadať policajta, ktorý ju stráži – službukonajúci príslušníci sa nachádzajú v blízkosti. Oceňujeme, že zaistené osoby využívajú toalety a umývárne určené aj pre príslušníkov PZ. Tieto sú vo veľmi dobrom stave, čisté.

CPZ sa nachádzajú v suterénnych priestoroch, spoločne so sprchou a skladom bielizne. Sprcha je vo veľmi dobrom stave, po renovácii. Oblečenie, ktoré sa v prípade potreby využíva je už staršie. Bolo by vhodné zadovážiť nové, napr. tričká, mikiny a tepláky. Zástupca riaditeľa OO PZ Stará Ľubovňa uviedol, že problémy boli v minulosti aj so zaobstaraním obuvi. CPZ sú vybavené dvoma lôžkami s umývadelnými matracmi, umývadlom, toaletou s dostatočne vysokou zástenou. Poučenie o režime v CPZ je umiestnené v euroobaloch na stene. Priestory sú snímané kamerami, toalety sa ale nesnímajú. Umelé osvetlenie sa na noc vždy vypína, aby umiestnenú osobu nerušilo počas spánku. Zdrojom denného osvetlenia je malé okno, miestnosť pôsobí menším a stiesneným dojmom. Prítomný zástupca riaditeľa OO PZ Stará Ľubovňa uviedol, že priestory by potrebovali prejsť kompletnou rekonštrukciou, na ktorú zatiaľ neboli vyčlenené potrebné finančné prostriedky. Vychádzky osôb umiestnených v CPZ prebiehajú buď na dvorčeku za budovou policajného oddelenia alebo v prípade zlého počasia vo vestibule hneď pri vstupe.

⁵Združenie na predchádzanie mučeniu (APT). Predchádzanie mučeniu v Európe. Normy CPT o policajnej a vyšetrovacej väzbe (str. 32). Dostupné z: <https://www.apc.ch/sites/default/files/publications/APT%20CPT%205%20En.pdf>

Priestor určený na vychádzky

Počas návštevy sme vyzorovali, že v určenom priestore ani v CPZ sa **nenachádzajú hodiny**. Umiestňovaným osobám sa zároveň z bezpečnostných dôvodov odoberajú náramkové hodinky. Osoby obmedzené na slobode tak nemajú prehľad o tom, koľko je hodín a ako dlho sú už zaistené. Inštalovanie nástenných hodín priamo v určenom priestore, resp. cele, prípadne v priestore za mrežou tak, aby na nich osoby obmedzené na slobode mohli vidieť, považujeme za jednoduché a praktické riešenie tejto situácie. Zo strany riaditeľa OR PZ v Starej Ľubovni bolo už priamo na mieste komunikované, že takýto postup by nemal predstavovať žiadny problém.

Z poskytnutých úradných záznamov vyplýva, že určený priestor sa využíva aj na umiestnenie trvajúce niekoľko hodín, vrátane nočného pobytu. **Uvedený priestor nie je z dôvodu chýbajúceho sanitárneho zariadenia a lôžka možné označiť ako vhodný pre dlhodobé umiestnenie zaistených osôb.** Umiestnenie zaistených osôb v určenom priestore na niekoľko hodín alebo v noci by mohlo predstavovať porušenie zákazu krutého, neľudského a ponižujúceho zaobchádzania.

Poukazujeme rovnako na skutočnosť, že v určenom priestore absentuje systém na privolanie pomoci. V prípade potreby tak môže osoba iba zakričať, zabúchať na mrežu alebo mávať na kameru. Takýto postup považujeme za nevhodný.

Aj podľa Výboru CPT je potrebné prijať primerané kroky na zabezpečenie možnosti rýchleho kontaktu osôb v policajnom zaistení s dozorným personálom. V opačnom prípade existuje značné riziko, že sa načas nezareaguje na rôzne incidenty.⁶

Čo sa týka materiálnych podmienok v CPZ, priestory by bolo vhodné rekonštruovať, najmä kvôli nedostatočnému prísunu denného svetla skrz príliš malé okná.

Neprimerane dlhé umiestnenie osôb v určenom priestore

Výbor CPT opakovane odporúča, aby sa vyhradené priestory vzhľadom na ich malé rozmery a nedostatočnú vybavenosť **nikdy nepoužívali na zaistenie osôb v trvaní viac ako niekoľko hodín a nikdy nie cez noc.**⁷ Podľa zákona o Policajnom zbore môže byť osoba umiestnená v určenom priestore len na nevyhnutne potrebný čas.⁸

Pokiaľ existujú dôvody na obmedzenie osobnej slobody podľa zákona o Policajnom zbore⁹ v dlhšom časovom úseku, je nevyhnutné umiestniť osobu obmedzenú na osobnej slobode do cely policajného zaistenia. Určený priestor – na rozdiel od cely policajného zaistenia – nemusí spĺňať a spravidla ani nespĺňa podmienky materiálneho vybavenia pre

⁶ Európsky výbor na zabránenie mučenia a neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (CPT). Aktualizácia štandardov CPT ohľadom policajného zaistenia. Výňatok z dvanástej všeobecnej správy (2002). Dostupné z: <https://rm.coe.int/16806cd1e8>.

⁷ Správa pre vládu Slovenskej republiky o návšteve Slovenskej republiky, ktorú uskutočnil Európsky výbor na zabránenie mučenia a neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (CPT) v dňoch 19. až 28. marca 2018, CPT/Inf (2019) 20, s. 4, 19. Dostupné na: <https://www.coe.int/en/web/cpt/slovak-republic>.

⁸ § 49a ods. 3 zákona o Policajnom zbore.

⁹ § 42 zákona o Policajnom zbore.

dlhodobý pobyt osoby. Má preto slúžiť len na krátkodobé umiestnenie osôb medzi vykonávaním jednotlivých procesných úkonov trestného konania, či iných úkonov súvisiacich s dôvodmi obmedzenia osobnej slobody.

Preskúmaním spisových dokumentácií vybraných osôb umiestnených v určenom priestore za posledných 6 mesiacov bolo zistené, že niektoré osoby sa v určenom priestore nachádzali rádovo v hodinách aj počas noci. Takýto stav aj vzhľadom na materiálne vybavenie týchto priestorov nepovažujeme za akceptovateľný, a to obzvlášť v prípade, ak je možné v priestoroch oddelenia takúto osobu umiestniť do CPZ.

Napríklad osoba¹⁰ umiestnená do určeného priestoru dňa 03.04.2024 o 22:00 h. bola premiestnená z určeného priestoru do CPZ uprostred noci o 03:30 h. To znamená, že v určenom priestore sa osoba nachádzala súvisle **počas noci 5 a pol hodiny**. Zároveň zo spisov k CPZ nevyplyva, že by v danom čase boli CPZ plne obsadené, bolo by tak bývalo vhodnejšie osobu umiestniť priamo do niektorej z voľných CPZ. Z rozhovoru s riaditeľom OR PZ v Starej Ľubovni vyplynulo, že do určeného priestoru sa umiestňujú osoby, ktoré boli zadržané, ale ešte neboli obmedzené na osobnej slobode rozhodnutím vyšetrovateľa (až následne sa umiestnia do CPZ). Právny základ pre takýto postup však v zákone o Policajnom zbore abscentuje, keďže tento ustanovuje, že do CPZ je možné umiestniť osobu zadržanú, zatknutú alebo zaistenú podľa § 19¹¹ a že namiesto do cely je policajt oprávnený umiestniť osobu do určeného priestoru v takom prípade, ak je takýto priestor na útvare Policajného zboru vytvorený a nie je účelné túto osobu umiestniť do cely.

Pri kontrole spisových dokumentácií sme identifikovali taktiež osobu¹², ktorá sa v určenom priestore **nachádzala počas večera a noci od 20:55 h. do 4:00 h. nasledujúceho dňa**, pričom následne bola prevzatá vyšetrovateľom a do CPZ umiestnená až v ranných hodinách, o 8:00 h.

Celkový čas, počas ktorého boli tieto osoby umiestnené v určenom priestore nemôžeme považovať za nevyhnutne potrebný, a to obzvlášť v prípade, kedy oddelenie disponuje aj voľnými kapacitami v CPZ. Takýto postup nie je v súlade s medzinárodnými štandardmi a súčasne ním dochádza k nesprávnemu výkladu § 49a ods. 3 zákona o Policajnom zbore.¹³

Pripútavanie k predmetom

S ohľadom na **prítomnosť kovových držiadiel** v určenom priestore, napriek skutočnosti, že tieto sa už podľa tvrdení zástupcu riaditeľa OO PZ Stará Ľubovňa v súčasnosti nevyužívajú, uvádzame, že pripútavaniu osôb obmedzených na osobnej slobode k objektom, namiesto umiestnenia do určeného priestoru, resp. cely policajného

¹⁰ pán [REDAKOVANÉ], umiestnený do určeného priestoru dňa 03.04.2024.

¹¹ § 42 ods. 1 a 2 zákona o Policajnom zbore.

¹² pani [REDAKOVANÉ], umiestnená do určeného priestoru dňa 07.03.2024.

¹³ „Osoba môže byť v určenom priestore umiestnená **len na nevyhnutne potrebný čas**. O umiestnení osoby do určeného priestoru spíše policajt úradný záznam, v ktorom uvedie dôvod a presný čas umiestnenia.“

zaistenia, ako aj pripútavaniu k predmetom nachádzajúcim sa v určenom priestore je potrebné sa úplne vyhnúť. Takýto postup porušuje medzinárodné štandardy a v závislosti od konkrétnych okolností by mohol v niektorých prípadoch dosiahnuť aj intenzitu porušenia čl. 3 Európskeho dohovoru o ľudských právach. CPT opakovane od roku 2000 vyzýva slovenské štátne orgány na prijatie efektívnych opatrení, ktoré by úplne odstránili nežiaducu prax pripútavania osôb obmedzených na osobnej slobode k predmetom pevne spojeným so stenami alebo k podobným objektom na policajných oddeleniach. Dôvodom, prečo niektoré policajné oddelenia k pripútavaniu k objektom pristúpia, môžu byť napr. nedostatočné kapacity na oddelení. Postup orgánu verejnej moci, ktorý nie je v súlade so zákonnými ustanoveniami, však nemožno v demokratickom a právnom štáte ospravedlniť prevádzkovými, organizačnými, technickými, finančnými a ani žiadnymi inými inštitucionálnymi potrebami.

Odoberanie zdravotníckych pomôcok

V zmysle zákona o Policajnom zbore v cele nesmú byť také predmety, ktoré by mohli byť zneužívané na ohrozenia života a zdravia umiestnenej osoby alebo policajta.¹⁴ V spisovej dokumentácii jednej z osôb¹⁵ obmedzenej na slobode sú v zozname odobratých vecí uvedené dioptrické okuliare. Dôvod odobratia v dokumentácii uvedený nie je a rovnako ani to, či išlo o okuliare do diaľky alebo na čítanie. Odoberanie dioptrických okuliarov pritom môže viesť k dezorientácii osoby či pocitom úzkosti. Osoba bez okuliarov tiež nemusí byť schopná prečítať si poučenia o právach a povinnostiach, prípadne iné dokumenty. Sme toho názoru, že **zdravotnícke pomôcky by mali byť odoberané po individuálnom zhodnotení bezpečnostného rizika** a dôvod odobratia takejto pomôcky by mal byť zaznamenaný v dokumentácii. Nevylučujeme totiž, že môže dôjsť k situáciám, kedy policajt po individuálnom posúdení charakteristík či správania konkrétnej osoby vyhodnotí, že by okuliare mohli predstavovať vec, ktorá by mohla byť zneužitá k seba poškodzovaniu alebo k ohrozeniu inej osoby. V takom prípade je však nevyhnutné pravidelne vyhodnocovať trvanie tohto rizika a po jeho pominutí okuliare odovzdať osobe.

¹⁴ § 45 ods. 3 zákona o Policajnom zbore.

¹⁵ pani [REDAKOVANÉ], umiestnená do určeného priestoru dňa 07.03.2024 a následne dňa 08.03.2024 do CPZ.

OO PZ Ľubotín

OO PZ Ľubotín

Po príchode na oddelenie bolo zistené, že sa na útvare žiadny určený priestor nenachádza. So zaistenými osobami sa robia len prvotné úkony v realizačných miestnostiach, medzičasom čakajú vonku na lavičkách na chodbe a sú strážené príslušníkmi. Väčšinou sa v Ľubotíne nachádzajú len veľmi krátkodobo, kým nie sú eskortovaní ďalej do Starej Ľubovne. Tam zaistené osoby prípadne umiestňujú do určeného priestoru alebo do CPZ. Právnička NPM si prezrela úradné záznamy o predvedení a hlásenia o použití donucovacích prostriedkov. Z prezretých podkladov sa javí, že použitie donucovacích prostriedkov príslušníci dôkladne odôvodňujú aj uvedením konkrétnych skutkových okolností, pričom uvádzajú aj presný čas, kedy boli osobe sňaté putá. Takýto postup veľmi oceňujeme.

03 ODPORÚČANIA

Obvodné oddelenie Policajného zboru Stará Ľubovňa

do 3 mesiacov	• Zabezpečiť v určenom priestore systém na privolanie príslušníkov. • Inštalovať nástenné hodiny. • Opätovne požiadať o vyčlenenie finančných prostriedkov na rekonštrukciu CPZ, ako aj na nákup nového oblečenia a topánok pre zaistené osoby. Verejného ochrancu práv následne informovať o úspešnosti/neúspešnosti tejto požiadavky. • Odstrániť z určeného priestoru zabudované kovové držadlá, resp. úchytky, ktoré môžu potenciálne slúžiť na pripútavanie osôb k pevne ukotveným predmetom.
priebežne	• Umiestňovať osoby obmedzené na slobode primárne do cieľ policajného zaistenia, osobitne v prípadoch, ak má obmedzenie osobnej slobody trvať viac hodín alebo počas noci. • Odoberať zdravotnícke pomôcky len v prípadoch, kedy pre tento postup existuje dôvod a uviesť ho do dokumentácie osoby obmedzenej na slobode.

